

Ierosināta lieta par normām, kas elektroenerģijas ražotājiem, kuri saņem valsts atbalstu elektroenerģijas obligātā iepirkuma veidā, regulē pārkompensācijas aprēķinu un pašpatēriņa kontroli

Satversmes tiesas 1. kolēģija 2018. gada 9. augustā ierosināja lietu “Par Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumu Nr. 221 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā” 91., 92., 98. un 99. punkta, 8. pielikuma 2. punkta un Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr. 262 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību” 63.8 punkta pēdējā teikuma, 106., 107., 113. un 114. punkta, 10. pielikuma 2. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. pantam”.

Apstrīdētās normas

Ministru kabineta 2009. gada 10. marta noteikumu Nr. 221 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā” (turpmāk – Noteikumi Nr. 221):

91. punkts paredz, ka Noteikumu Nr. 221 28.² punktu¹ piemēro ar 2019. gada 1. jūniju.

92. punkts paredz, ka Noteikumu Nr. 221 29.4. apakšpunktu² piemēro ar 2019. gada 1. jūliju.

¹ Noteikumu Nr. 221 28.² punkts nosaka: “Komersants, kurš ieguvīis tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, iesniedz sistēmas operatoram, tirgotājam un ministrijai komersanta apliecinātu šo noteikumu 28.¹ punktā minēto principiālo elektriskā pieslēguma shēmu. Tirgotājs pēc šo noteikumu 24. punktā minētā līguma stāšanās spēkā uzsāk koģenerācijas elektrostacijā koģenerācijā saražotās elektroenerģijas iepirkumu, ja komersants ir iesniedzis sistēmas operatoram, tirgotājam un ministrijai šo noteikumu 28.¹ punktā minēto principiālo elektriskā pieslēguma shēmu. Ja koģenerācijas elektrostacijā veiktas izmaiņas, komersants nodrošina, ka sistēmas operatoram, tirgotājam un ministrijai tiek iesniegta komersanta apliecināta, faktiskajai situācijai atbilstoša šo noteikumu 28.¹ punktā minētā principiālā elektriskā pieslēguma shēma.”

² Noteikumu Nr. 221 29.4. apakšpunkts nosaka: “Ja koģenerācijas elektrostacijai, kurā saražoto elektroenerģiju pārdod obligātā iepirkuma ietvaros, ir vairāki pieslēgumi sistēmas operatora tīklam, katrā stundā aprēķina elektroenerģijas daudzumu, ko veido starpība starp sistēmas operatora tīklā nodoto un no sistēmas operatora tīkla saņemto elektroenerģiju visu sistēmas pieslēgumu ietvaros saskaņā ar šo noteikumu 28.¹ punktā minēto principiālo elektriskā pieslēguma shēmu.”

98. punkts nosaka: “Komersanti, kuri līdz 2019. gada 1. jūnijam ir uzsākuši koģenerācijas elektrostacijā koģenerācijā saražotās elektroenerģijas pārdošanu obligātā iepirkuma ietvaros, līdz 2019. gada 1. jūnijam iesniedz sistēmas operatoram, tirgotājam un ministrijai šo noteikumu 28.¹ punktā minēto principiālo elektriskā pieslēguma shēmu.”

99. punkts paredz, ka gadījumā, ja komersanti nav izpildījuši šo noteikumu 98. punktā minētās prasības, tirgotājs ar 2019. gada 1. jūliju pārtrauc koģenerācijā saražotās elektroenerģijas iepirkumu obligātā iepirkuma ietvaros. Tirgotājs atsāk koģenerācijā saražotās elektroenerģijas iepirkumu obligātā iepirkuma ietvaros ar nākamā pilnā kalendāra mēneša pirmo datumu pēc šo noteikumu 28.¹ punktā minētās principiālās elektriskā pieslēguma shēmas iesniegšanas sistēmas operatoram, tirgotājam un ministrijai.

8. pielikuma 2. punkts paredz koģenerācijas elektrostacijas kopējo kapitālieguldījumu iekšējās peļņas normas aprēķina formulu.

Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr. 262 “Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību” (turpmāk – Noteikumi Nr. 262):

63.⁸ punkta pēdējā teikumā noteikts, ka par atbalsta perioda sākumu ir uzskatāms brīdis, kad ražotājs sācis izmantot tiesības, kas piešķirtas saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 29. pantu.

106. punkts noteic, ka Noteikumu Nr. 262 56.³ punktu³ piemēro ar 2019. gada 1. jūniju.

³ Noteikumu Nr. 262 56.³ punkts nosaka: “Komersants, kurš ieguvies tiesības pārdot no atjaunojamiem energoresursiem saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, iesniedz sistēmas operatoram, publiskajam tirgotājam un ministrijai komersanta apliecinātu šo noteikumu 56.² punktā minēto principiālo pieslēguma shēmu. Publiskais tirgotājs pēc šo noteikumu 56. punktā minētā līguma stāšanās spēkā uzsāk elektrostacijā saražotās elektroenerģijas iepirkumu, ja komersants ir iesniedzis sistēmas operatoram, publiskajam tirgotājam un ministrijai šo noteikumu 56.² punktā minēto principiālo pieslēguma shēmu. Ja elektrostacijā veiktas izmaiņas, komersants nodrošina, ka sistēmas operatoram, publiskajam tirgotājam un ministrijai tiek iesniegta komersanta apliecināta, faktiskajai situācijai atbilstoša šo noteikumu 56.² punktā minētā principiālā pieslēguma shēma.”

107. punkts paredz, ka Noteikumu Nr. 262 56.¹ un 57.¹ punktu⁴ piemēro ar 2019. gada 1. jūliju.

113. punkts nosaka: “Komersanti, kuri līdz 2019. gada 1. jūnijam ir uzsākuši no atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas pārdošanu obligātā iepirkuma ietvaros, līdz 2019. gada 1. jūnijam iesniedz sistēmas operatoram, publiskajam tirgotājam un ministrijai šo noteikumu 56.² punktā minēto principiālo pieslēguma shēmu.”

114. punkts paredz, ka gadījumā, ja komersanti nav izpildījuši šo noteikumu 113. punktā minētās prasības, publiskais tirgotājs ar 2019. gada 1. jūliju pārtrauc no atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas iepirkumu obligātā iepirkuma ietvaros. Publiskais tirgotājs atsāk saražotās elektroenerģijas iepirkumu obligātā iepirkuma ietvaros ar nākamā pilnā kalendāra mēneša pirmo datumu pēc šo noteikumu 56.² punktā minētās principiālās pieslēguma shēmas iesniegšanas sistēmas operatoram, publiskajam tirgotājam un ministrijai.

10. pielikuma 2. punkts paredz elektrostacijas kopējo kapitālieguldījumu iekšējās peļņas normu aprēķina formulu.

Augstāka juridiskā spēka norma

Satversmes 64. pants: “Likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros.”

⁴ Noteikumu Nr. 262 56.¹ punkts nosaka: “Publiskais tirgotājs obligātā iepirkuma ietvaros iepērk tikai saražotās elektroenerģijas pārpalikumu, kas atlicis pēc elektroenerģijas izlietošanas elektrostacijas darbības nodrošināšanai atbilstoši šo noteikumu 56.² punktā minētajai elektrostacijas principiālajai pieslēguma shēmai. Ja elektrostacijai ir vairāki pieslēgumi sistēmas operatora tīklam, saražotās elektroenerģijas pārpalikumu, kas atlicis pēc elektroenerģijas izlietošanas elektrostacijas darbības nodrošināšanai, katrā stundā aprēķina kā elektroenerģijas daudzumu, ko veido starpība starp sistēmas operatora tīklā nodoto un no sistēmas operatora tīkla saņemto elektroenerģiju visu sistēmas pieslēgumu ietvaros saskaņā ar šo noteikumu 56.² punktā minēto principiālo pieslēguma shēmu.”

Savukārt šo noteikumu 57.¹ punkts paredz: “Elektroenerģiju, kas nepieciešama elektrostacijas darbības nodrošināšanai, komersants drīkst patērēt un pirkt, izmantojot pieslēgumu sistēmas operatora tīklam.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc divdesmit 12. Saeimas deputātu (turpmāk – pieteikuma iesniedzējs) pieteikuma.

Apstrīdētās normas attiecas uz elektroenerģijas ražotājiem, kas ražo elektroenerģiju no atjaunojamajiem energoresursiem, kā arī tiem, kas ražo elektroenerģiju koģenerācijā, un kas saņem valsts atbalstu elektroenerģijas obligātā iepirkuma veidā. Apstrīdētās normas nosakot netaisnīgu, nesamērīgu un to izdošanas mērķim neatbilstošu pārkompensācijas aprēķinu. Proti, pārkompensācijas aprēķinos neesot ņemts vērā viss komersantam sniegtais valsts atbalsts, kā arī citi komersanta gūtie ienākumi. Savukārt normas, kas regulē pašpatēriņa kontroli, nosakot, ka pašpatēriņa principus var turpināt nepildīt, pie tam atliekot pašpatēriņa kontroles uzsākšanu par vairāk nekā gadu.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 64. pantam. Tās esot izdotas *ultra vires*, jo ar tām Ministru kabinets esot izlēmis Saeimas kompetencē esošus jautājumus. Pirms apstrīdēto normu pieņemšanas neesot notikušas arī pienācīgas diskusijas, ņemot vērā, ka tās radot būtisku slogu visai Latvijas sabiedrībai. Vienlaikus pieteikuma iesniedzējs norāda, ka šīs normas neatbilst pilnvarojošo likumu normu saturam un mērķim, kā arī nenodrošina, ka elektroenerģijas lietotājiem elektroenerģija tiek piegādāta par pamatotām cenām.

Tiesas process

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi Ministru kabinetu līdz 2018. gada 9. oktobrim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir 2019. gada 9. janvāris. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv

67830737, 26200580